

Simona Petrina Gavrilă
Judecător la Curtea de Apel Galați

**Contractul de asigurare
a creditelor pentru export**

Editura
Stamangiu
2008

Copyright © 2008
Editura Hamangiu SRL

Editură acreditată **CNCSIS** - Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior

Toate drepturile rezervate **Editurii Hamangiu**
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată
fără acordul scris al **Editurii Hamangiu**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GAVRILĂ, SIMONA PETRINA

Contractul de asigurare a creditelor pentru export /
Simona Petrina Gavrilă. - București : Editura Hamangiu, 2008
Bibliogr.
ISBN 978-973-1836-42-3

347.764

Editura Hamangiu

București, Str. Col. Popeea
nr. 43, sector 5
O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax:

031.805.80.20
031.805.80.21
021.336.04.43

Vânzări:

021.336.01.25
0788.854.348
0788.724.564
0724.364.369
0747.952.461

E-mail:

redactie@hamangiu.ro
distributie@hamangiu.ro

Cuvânt-încănt

Dimensiunile actuale ale comerțului mondial sunt însoțite de o nevoie tot mai accentuată de credit.

Firesc, actorii principali ai pieței creditelor sunt băncile comerciale, care, însă, în realizarea obiectului lor de activitate, se confruntă cu riscuri multiple legate mai ales de posibilitatea rambursării creditelor, dar – în același timp – preocupate de plasarea eficientă a banului, sunt dispuse permanent la diversificarea produselor lor.

În acest sens, băncile comerciale procedează nu numai la creditarea exportatorilor cu scopul sprijinirii acestora în producerea mărfurilor sau serviciilor exportate, dar și la creditarea importatorilor din țerte state spre a-i sprijini în achiziționarea mărfurilor și serviciilor exportate. Fie că în cauză banca acordă un credit *vendeur*, fie că acordă un credit *acheteur*, acestea sunt însoțite inevitabil de numeroase riscuri ce nu pot fi acoperite doar prin garanțiile cerute de creditor, drept condiție a deschiderii creditului. Pentru a-și diminua posibilele pierderi, băncile se văd obligate să procedeze la asigurarea respectivelor credite prin încheierea, cu societăți specializate de asigurare, a unui contract de asigurare.

În aceste coordonate, tema lucrării de față se impune prin noutate și actualitate.

Domeniul asigurărilor fiind complex, complicat și dificil de decifrat, literatura juridică este relativ săracă în cercetări monografice ale acestei materii, civilişti și comerciaștii disputându-și, nu de puține ori, apartenența.

Și din acest unghi de vedere, lucrarea are meritul de a sublinia apartenența materiei asigurărilor – în general, a asigurărilor de credite – în special, la domeniul dreptului comercial.

După prezentarea rașunilor economice ale cercetării și plasarea temei abordate în contextul globalizării economiei, care antrenează – firesc – o dezvoltare impresionantă și a comerțului internațional nu numai cu mărfuri, ci și cu servicii, autoarea se oprește în primul capitol al lucrării – fructificând, astfel, cunoștințele juridice și economice, deopotrivă – asupra tehnicilor de finanțare a exporturilor, distingând între tehnicile tradiționale și tehnicile neconvenționale de

finanțare. Pe această linie de abordare autoarea înscrie distincția între creditul furnizor – realizat de exportatorul de marfă ori de servicii, sau de către o bancă – și creditul *acheteur* acordat, fără excepție, de către o instituție bancară, aplecându-se și asupra departajării dintre creditele comerciale și așa-numitele „credite de ajutorare” acordate în scopul sprijinirii dezvoltării unui anumit domeniu sau a unei anumite activități.

Fructificând solida sa pregătire teoretică și practică, autoarea înfățișează cadrul juridic al asigurării creditelor pentru export, cercetarea având ca suport directivele adoptate în materie în cadrul Uniunii Europene, dar și reglementări din unele state precum Belgia, Franța, Italia, Elveția sau Argentina, pentru a identifica apoi normele aplicabile contractului de asigurare a creditelor din dreptul român.

Lucrarea de față cuprinde o cercetare amănunțită a contractului de asigurare a creditelor pentru export, autoarea particularizând elementele contractului de asigurare prin raportarea acestora la specificitatea contractului de asigurare a creditelor pentru export, contract consensual, sinalagmatic, *intuitu personae*, aleatoriu, numit, dar – mai ales – de adeziune. Reține atenția, cu deosebire, analiza întreprinsă de autoare cu privire la diferitele tipuri de credite asigurate, la riscurile asigurate și specificitatea acestora în cazul asigurării de credite pentru export, la procedura de evaluare a riscurilor și a cazurilor asigurate la prima de asigurare și calcularea acesteia, la suma asigurată, la indemnizația de asigurare și adecvarea acesteia la quantumul prejudiciului suportat de asigurat; autoarea cercetează, de asemenea, obligațiile părților la contract, precum și consecințele executării necorespunzătoare sau ale neexecutării acestora, făcând permanent referire și la asigurarea creditelor pentru export în numele și pe contul statului și oprindu-se mai atent asupra formelor de organizare și statutul juridic al asigurătorilor ce operează în contul și în numele statului.

Valorificând experiența sa de cadru didactic universitar și de magistrat, autoarea analizează cesiunea poliței de asigurare de credit pentru export, pe care o diferențiază de alte titluri de valoare și o cercetează în raport de variatele sale funcții – și nu în ultim rând – aceea de garanție mobilă.

Dreptul de regres al asigurătorului care a indemnizat pe asigurat este cercetat deopotrivă, autoarea găsiind suport pentru aserțiunile sale în practica judecătorească și arbitrală. Este interesantă opinia avansată de autoare cu privire la posibilitatea distribuirii, între

asigurător și asigurat, a sumelor recuperate de la terți și a majorărilor de întârziere.

Debitorul prestației caracteristice în contractul de asigurare de credite pentru export fiind asigurătorul, aspecte legate de răspunderea acestuia pentru neîndeplinirea obligațiilor sale contractuale sunt cercetate atent, autoarea oprindu-se mai ales asupra obligației asigurătorului de păstrare a secretului referitor la creditele asigurate, precum și asupra obligației de reprezentare a asiguratului în procedura contencioasă ori de asistare a acestuia.

Indemnizațiile de asigurare foarte importante ca sumă, precum și riscurile majore și suplimentare – ca de exemplu, riscurile publice ori riscurile economice de țară – ce pot interveni în asigurarea creditelor pentru export, cu consecințe grave asupra cifrei de afaceri a asigurătorilor, determină pe aceștia să încheie cu asigurători mai puternici – din punct de vedere economic – contracte de reasigurare, specificitatea cărora este cercetată de asemenea.

Pornind de la realitatea economică și imperativele comerțului mondial, și surprinzând corect extinderea creditului *acheteur* în finanțarea exportului, autoarea sugerează și argumentează, în finalul lucrării, necesitatea elaborării unui cadru normativ special pentru contractul de asigurare a creditelor *acheteur*. Autoarea propune și extinderea sferei asigurătorilor de credite pentru export în numele și pe contul statului, considerând că Eximbank fiind o instituție bancară, fie ea și cu capital majoritar de stat, aceasta nu ar trebui să încheie și contracte de asigurare de credite în calitate de asigurător, calitate rezervată – și din perspectiva dreptului comunitar – numai societăților comerciale de asigurare, care, deci, au ca unic obiect de activitate asigurările.

Aplecându-se mai atent asupra legislației române a asigurărilor, autoarea propune – argumentat – modificarea acesteia în sensul stabilirii exprese a cerinței formei scrise a contractului ca o condiție de validitate, reglementarea poliței de asigurare ca titlu de valoare și, concomitent, ca probă a încheierii contractului, cu avantajele circulației acesteia prin procedura, mai rapidă, a girului.

Este foarte interesantă propunerea ca una dintre modificările Legii nr. 136/1995 să aibă în vedere menționarea expresă a posibilității asigurătorului – eventual, ca mandatar al asiguratului, în baza unui mandat tacit – de a recupera de la terț și suma corespunzătoare francizei al cărei quantum nu este inclus niciodată în indemnizația de asigurare. Autoarea propune, de asemenea, și reglementarea expresă a

obligației asigurătorului de a păstra confidențialitatea asupra informațiilor furnizate de asigurat în procesul negocierii și încheierii contractului de asigurare a creditului, sub forma secretului profesional.

Este de remarcat faptul că lucrarea este bazată pe cercetarea unui bogat material bibliografic ce cuprinde întreaga literatură română de specialitate juridică, dar și economică a domeniului, ca și cele mai semnificative lucrări din doctrina străină, precum și pe investigarea – din perspectiva dreptului comparat – a reglementărilor în vigoare în diferitele state cu tradiție în asigurarea de credite pentru export.

Pornind de la cunoștințele comunicate până în prezent prin literatura de specialitate în țară și străinătate, autoarea adâncește cercetarea și reușește să evidențieze – cu numeroase accente de totală originalitate – aspecte noi ale complexității contractului internațional de asigurare de credite pentru export, sesizând laturi inedite, neabordate până în prezent, și, valorificându-și cunoștințele interdisciplinare, formulează concluzii și propuneri pertinente.

Lucrarea se recomandă ca o cercetare științifică laborioasă ce se adresează atât specialistului teoretician, dar și practicianului, de la avocat sau consilier juridic la magistrat și, nu în ultimul rând, comerciantului – creditor sau creditat.

Prof. univ. dr. Brândușa Ștefănescu

Listă de abrevieri

A.S.R.E.	– Assurance Suisse contre les Risques à l'Exportation
art.	– articolul
B. Of.	– Buletinul Oficial al României
B.C.F.E.	– Banca Franceză de Comerț Exterior
B.E.I.	– Banca Europeană de Investiții
B.E.R.D.	– Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
B.N.R.	– Banca Națională a României
C.A.B.	– Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României
C.C.I. Paris	– Chambre de Commerce et d'Industrie de Paris
C. civ.	– Codul civil
C. com.	– Codul comercial
C.I.G.C.C.E.	– Comitetul Interministerial de Garanții și Credite de Comerț Exterior
C.S.J.	– Curtea Supremă de Justiție a României
CESCE	– Compania Espanola De Seguras Y Reaseguras De Credito Y Caucion
COFACE	– Compagnie Française d'Assurance pour le Commerce Extérieur
E.C.G.D.	– Export Credit Guarantee Department
Ed.	– Editura
EXIMBANK România	– Banca de Import-Export a României
Ex-Im Bank S.U.A.	– Banca de Import-Export a S.U.A.
F.M.I.	– Fondul Monetar Internațional
H.G.	– Hotărârea de Guvern
I.C.I.S.A.	– International Credit Insurance & Surety Association
I.C.C.J.	– Înalta Curte de Casație și Justiție din România
J.O.C.E.	– Jurnalul Oficial al Comunităților Europene

M. Of.	– Monitorul Oficial
O.C.D.E.	– Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică
O.G.	– Ordonanța de Guvern
O.N.D.	– Office National du Ducroire Belge
O.U.G.	– Ordonanța de urgență a Guvernului
OeKB	– Osterreichische Kredit Versicherungs AG
op. cit.	– opera citată
P.A.S.A.	– Pan-American Surety Association
R.G.A.T	– Revue générale d'assurance terrestre
R.U.U.	– Regulile și Uzașelor Uniforme privind Creditele Documentare
RCRD	– rata comercială de referință a dobânzii
S.A.C.E.	– Sezione speciale per l'Assicurazioni del Credito a l'Esportazione
U.C.C.	– The Uniform Commercial Code
UNIDROIT	– Institutul Internațional pentru Unificarea Dreptului Privat

Introducere

§1. Dezvoltarea comerțului exterior

1. S-a afirmat de multe ori că războiul și comerțul constituie modalitățile tradiționale de comunicare internațională și afectează viața și activitatea celei mai mari părți din populația globului. Premisa de bază este că efectele pozitive ale comerțului prevalează în raport cu cele negative, având la bază principiile avantajelor comparative și generează câștiguri pe care indivizii și colectivitățile nu le-ar putea obține izolat¹.

Stricto sensu, comerțul internațional cuprinde totalitatea operațiunilor de import și export de mărfuri, lucrări și servicii pe care le desfășoară persoanele fizice și/sau juridice, ca subiecte ale dreptului comerțului internațional, aparținând unui stat, cu parteneri străini sau pe piețe străine (cu mărfuri, lucrări sau servicii aflate în tranzit internațional).

Potrivit cu acest sens, comerțul internațional aparține în esență fazei economice a distribuției mărfurilor, care constituie etapa intermediară a ciclului economic, plasată între producție și consumație, cu precizarea că, în acest caz, distribuția are loc, prin ipoteză, peste frontierele unui stat.

În epoca modernă, comerțul internațional a depășit cadrul tradițional al acestei noțiuni, el înglobând o multitudine și o extremă varietate de operațiuni, care se referă numai indirect la marfă și care sunt cuprinse, de regulă, în noțiunea de cooperare economică.

Una dintre cerințele fundamentale ale progresului fiecărei țări în condițiile societății moderne este participarea intensă la schimbul internațional de valori, la divizarea internațională a muncii. Dezvoltarea economico-socială în ritm susținut a statelor impune lărgirea schimburilor economice, realizarea unei largi cooperări cu alte state.

Astăzi, mai mult ca oricând, importanța teoriei relațiilor internaționale este mai pregnantă, deoarece economiile statelor lumii sunt

¹ M. Dumitru, Comerț internațional, Ed. ASE, București, 2003, p. 7.

legate între ele mai strâns decât în trecut, prin schimb de bunuri fizice, de servicii, de informații și prin fluxuri financiare multilaterale.

Datorită creșterii gradului de integrare mondială și al perturbațiilor care apar, a devenit esențial pentru oricare stat să-și gândească politica economică internă în raport de mutațiile ce au loc în mediul internațional.

Amplificarea rețelei de interconexiuni la nivel mondial este urmarea unui adevăr simplu, impus de practica de zi cu zi: națiunile lumii se angajează în comerțul internațional pentru că au de câștigat, per ansamblu, în urma acestor tranzacții. Încercările de impunere a autarhiei la nivel național s-au lovit de penalizarea obiectivă ce le-a fost aplicată de trecerea timpului, sub forma recesiunilor economice pe termen lung¹.

În prezent, deciziile în materie de politică comercială se adoptă în condițiile unui climat economic deosebit de complex. Binomul **liber schimb – protecționism** nu și-a pierdut importanța, ci, pe măsura globalizării și a accentuării interdependențelor internaționale, acesta a devenit tot mai complex și mai sensibil la stimulii economici și extraeconomici.

Modul de comunicare și contextul social-economic se redefinesc permanent, problematica legată de comerțul corect ia treptat locul celei a comerțului liber, dar esența disputelor cu privire la avantajele și dezavantajele liberalizării piețelor în raport cu protejarea lor se păstrează la cote ridicate.

Majoritatea schimburilor economice internaționale, indiferent de importanță, sunt însoțite de credit, iar creditul este însoțit de risc, cele două acțiuni formând un cuplu indisociabil.

Derularea operațiunilor de export, în aparență simplă, presupune însă foarte mult efort din partea celor implicați sub o formă sau alta în acest vast angrenaj. De cele mai multe ori, cei care derulează cele două mari operațiuni, exportul și importul, sunt entități complet separate, urmărind interese și ducând politici uneori chiar antagoniste. În economia de piață capitalistă sunt create și mecanismele și factorii diriguitori care, ca o mână nevăzută, îmbină interesele tuturor și fac posibil însuși angrenajul complex al comerțului exterior.

¹ C. Ciupagea, Fundamentele teoretice ale comerțului internațional, Ed. Economică, București, 2001, p. 9.

2. Printre elementele de cea mai mare importanță în tot acest angrenaj, un loc distinct îl ocupă sistemul bancar. Sistemul este de așa manieră creat, încât aproape că nici nu ar mai fi de conceput comerțul în general și comerțul exterior în special fără participarea băncilor. În condiții normale, practic nici nu ar fi posibil actul de comerț exterior fără contribuția decisivă a sistemului bancar. Oricare dintre verigile lanțului de participanți la actul de comerț exterior apelează sub o formă sau alta la sistemul bancar și aceasta pentru că nici una din aceste verigi nu dispune de suficiente resurse financiare pentru reluarea procesului de producție sau nu e dispusă să imobilizeze resursele sale financiare o perioadă prea lungă de timp.

În același timp, și sistemul bancar, în lupta de concurență, în tendința manifestată spre lărgirea și diversificarea gamei de produse și servicii pe care să le ofere clientelei, a reținut creditarea comerțului exterior ca o mare prioritate a activității lui.

Desigur, de la un stat la altul, gradul de implicare a sistemului bancar diferă destul de mult, însă, în toate cazurile, se pornește de la un nivel minimal, care face posibil însuși actul de comerț exterior.

De asemenea, cu cât o țară este mai dezvoltată, cu atât mai mult sistemul bancar este mai adânc implementat în viața economică, în general și în activitatea de export-import, în special.

Totodată, o mare contribuție la derularea în bune condiții a vieții economico-sociale a unei societăți o are banca centrală, banca băncilor¹. De altfel, băncile comerciale au o contribuție decisivă în existența și buna funcționare a comerțului exterior, dar trebuie să fie foarte clar că în spatele sistemului bancar-comercial stă, de fapt, Banca Națională, care prin politicile sale coordonează, în realitate, dezvoltarea macroeconomică a țării. Banca Națională are în mână câteva pârghii esențiale, cum ar fi: reglarea masei monetare, a inflației în cea mai mare parte, mecanismul cursului valutar, rezerva valutară, taxa scontului, politica dobânzilor în general etc.²

Produsele și serviciile sistemului bancar în general și ale băncilor comerciale în special constituie suportul pe care se sprijină în mare măsură exportul și importul. Aceste produse și servicii bancare nu se

¹ Pentru dezvoltări privind rolul Băncii Naționale a României, a se vedea *A. Silberstein*, Aspecte juridice în relația dintre Banca centrală și băncile comerciale, în R.R.D.A. nr. 2/2003, p. 51-59.

² *C. Basno, N. Dardac*, Sisteme de plăți, compensări și decontări, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2004, p. 20.

oferă ca un scop în sine, ci sunt căile prin care băncile obțin venituri. Activitatea bancară se adresează, deopotrivă, firmelor și persoanelor individuale, activităților strict interne, ca și celor externe, de comerț exterior.

Nevoile tot mai complexe ale participanților la actul de comerț exterior, corelate cu o puternică concurență pe piața bancară ori cu dorința însăși a băncilor comerciale de a-și majora cotele de piață și, implicit, sursele de venit, contribuie în mod hotărâtor la adaptarea ofertei acestora din urmă din ce în ce mai corect și complet la realitățile și necesitățile comerțului exterior.

O operațiune de export presupune, pentru operatorul de comerț care o realizează, un anumit număr de riscuri, care nu sunt diferite ca natură de cele întâlnite pe piața internă, dar care dobândesc caracteristici particulare datorită distanțelor mari, a diferențelor de limbă, de obiceiuri sau a diferențelor de reglementare juridică.

Creditul, cuvânt-cheie în societatea contemporană, considerat ca un element-martor al economiei de piață, își are reversul său: riscul. Riscul este el însuși diversificat: riscul de neplată, riscul de întârziere la plată datorat fie falimentului debitorului, fie unor evenimente naturale, politice etc.

De asemenea, societățile bancare suportă riscuri proprii activității lor, cum ar fi: riscul de lichiditate¹, riscul de piață² sau riscul de variație a ratei dobânzii³. **Analiza riscurilor bancare interne** este completată de **evaluarea riscurilor externe**, cum ar fi cele asociate

¹ Pentru o bancă, acesta constituie expresia însăși a probabilității pierderii capacității de finanțare; expunerea la risc poate fi foarte mare, lichidarea bruscă a unor depozite importante ca valoare falimentând banca.

² Acesta exprimă probabilitatea ca o variație a condițiilor de pe piețele financiare – în special o variație neașteptată de preț – să afecteze pozitiv sau negativ profitul băncii. Pierderile generate de acest risc pot fi semnificative și pot antrena chiar falimentul băncii, dacă schimbările de pe piețe sunt dramatice.

³ Este doar în mică măsură detectat și neutralizat prin folosirea duratei. Profilul cel mai frecvent al curbei dobânzilor este cel ascendent, ratele pe termen lung fiind mai mari decât cele pe termen scurt. Cele mai multe bănci nu își imunizează portofoliile față de **riscul de variație a ratei dobânzii** pe piață din cauza unor efecte benefice pentru produsul net bancar în anumite condiții de structură a activelor și pasivelor sensibile. O scădere a ratelor dobânzii pe piață afectează negativ produsul net bancar al băncilor universale, pe termen mediu.

procesului de livrare a produselor și serviciilor (risc tehnologic), risc de produs (a mediului de afaceri), risc economic, risc legislativ, de legalitate, de concurență – riscuri asupra cărora băncile au, în general, un control limitat.

Dacă în general, băncile au la îndemână mijloace care țin de managementul bancar sau de folosirea unor tehnici financiare complexe pentru prevenirea riscurilor interne, pentru prevenirea riscului de neplată și a riscului de întârziere la plată, unul dintre cele mai eficiente instrumente constă în asigurarea creditelor.

§2. Importanța asigurării creditului pentru export

3. Pe măsura multiplicării creditelor acordate și, implicit, a riscurilor care le însoțesc, au apărut noi instrumente de apreciere și de calificare a riscurilor, ducând la apariția unei profesii noi, bazate pe o tehnică statistică de apreciere și compensare a riscurilor. Apare astfel și se dezvoltă instituția asigurării creditului, care, după o creștere progresivă, cunoaște o extindere în aproape toate țările lumii. În prezent, asigurarea creditului beneficiază de o specializare conceptuală și de o piață proprie cu caracteristici structurale proprii, de o fizionomie proprie și de o capacitate proprie de adaptare¹.

Asigurarea creditului nu este, ea însăși, o tehnică proprie numai comerțului internațional, fiind întâlnită și în comerțul intern. Însă în comerțul internațional aceasta s-a dezvoltat, fiind astăzi pe punctul de a deveni una din funcțiile macroeconomice esențiale.

Asigurarea creditului este o instituție complexă în comerțul internațional. Să apreciezi solvabilitatea unui cumpărător din afara granițelor, calitatea finanțelor publice ale unui stat străin, când acesta are calitatea de debitor sau posibilitatea recuperării unei creanțe din celălalt capăt al lumii este un demers singular, mult mai dificil și mai hazardat decât aprecierea solvabilității unui client de aceeași naționalitate, ce folosește același sistem bancar, supus acelorași norme de drept și folosind aceeași monedă ca și vânzătorul. Furnizorul poate încerca să facă acest demers singur, cu propriile sale mijloace sau cu asistența asigurătorului de credite, în această din urmă ipoteză, el beneficiind de cunoștințele asigurătorului.

¹ J.P. Deschanel, L. Lemoine, L'assurance crédit, PUF, Paris, 1996, p. 3.

§3. Istoricul asigurării creditului

4. Prima campanie de asigurare a creditului apare în Anglia la începutul secolului al XVIII-lea (*South Sea Bubble*). Însă câțiva ani mai târziu, nu rămâne nimic din această încercare. Oricum, nu a fost identificată încă vreo poliță de asigurare a creditului emisă de această companie.

În anul 1770, Guvernul prusac se interesează de un proiect de asigurare a creditelor, dar nu se ajunge la nici un rezultat.

Unii autori¹ situează categoric apariția acestui tip de asigurare în Italia, în anul 1831, arătând că în fapt s-a găsit cea mai veche poliță emisă de Banca *Adriatico di Assicurazioni*², care asigura riscurile de neplată determinate de sinistrele maritime.

După războaiele napoleoniene, renașterea comerțului, în special a celui internațional, a determinat nevoia de securitate a comercianților. Pe acest fond, au apărut în Franța, în anii 1820-1830, primele experiențe de acoperire, prin intermediul asigurării, a riscului de credit.

British Commercial Insurance Company încearcă în anul 1820 să își lărgescă obiectivul de activitate la sectorul credit, însă ea renunță puțin timp mai târziu.

Mai există inițiative în Franța, prin constituirea unor companii de asigurare: *Union de Commerce* (1845), *Ducroire* și *Sécurité commerciale* (1946) sau în Belgia, prin constituirea *Garantie du Commerce* (1852). Toate acestea eșuează câțiva ani mai târziu.

5. Pe plan doctrinar, veritabilul fondator al asigurării creditului a fost Bonajuto Paris Sanguinetti³, de la care s-a păstrat un studiu important, datat la 1839 și publicat la Livourne, Franța, intitulat „*Essai*

¹ *J. Bastin*, *La défaillance de paiement et sa protection: l'assurance crédit*, L.G.J.D., Paris, 1991, p. 51.

² Nu era vorba de o bancă propriu-zisă la acea vreme, acest termen nefiind rezervat instituțiilor de credit. Cuvântul „bancă” trebuie înțeles în sensul său vechi, de stabiliment de comerț.

³ Născut la Modena în 1800, emigrant la Livourne, în 1832 este deja director al companiei de asigurări maritime Nettuno. Ca urmare a mai multor sinistre, la 15 ianuarie 1834, această companie este declarată falită, iar directorii, între care și Sanguinetti, sunt arestați. Ca urmare a apelului declarat, prima sentință a fost desființată și el eliberat. Probabil că această experiență și cunoștințele sale de asigurător profesionist l-au determinat să imagineze și să își dezvolte teoria.

d'une nouvelle théorie pour appliquer le système des assurances aux dommages sur les faillites".

Lucrarea se adresează camerelor de comerț franceze și Ministerului de Comerț al lui Louis-Philippe. În textul lucrării, Sanguinetti explică preferința sa pentru Franța, arătând că aceasta este un stat eminentamente comercial, care are suficiente relații comerciale cu Olanda și cu Belgia, pentru a se putea aplica principiul de bază în asigurări, respectiv „legea numerelor mari”.

În lucrarea sa, Sanguinetti a atras atenția asupra existenței falimentelor frauduloase sau voluntare și a studiat influența politicului asupra riscurilor, evocând perturbările datorate războiului sau schimbărilor de regim politic.

Autorul explică în opera sa sistemul de asigurare mutuală, plecând de la cotizațiile voluntare ale comercianților: concepția sa modernă introduce în ecuație statistica falimentelor pentru fiecare sistem în parte, segmentarea sectorială a nivelului primei și globalizarea cifrei de afaceri a asiguratului.

În ciuda pertinentei și a aspectelor inovatoare ale teoriei lui Sanguinetti, economiștii acelei epoci au ignorat ideile acestuia.

6. Abia la sfârșitul secolului al XIX-lea au fost întemeiate companii de asigurare a creditului bazate pe tehnici moderne: *Ocean Accident and Guarantee Corporation* (1885) în Marea Britanie, *American Credit Indemnity Company* (1893) în Statele Unite ale Americii sau *Hannoversche See und Allgemeine Versicherungsgesellschaft* (1898) în Germania.

De la sfârșitul secolului al XIX-lea până la perioada interbelică, această categorie de asigurări a fost obiectul de activitate numai al câtorva societăți specializate. Aceste câteva societăți însă au format în anul 1926, la Zürich, o asociație profesională, care funcționează și în prezent, sub o denumire schimbată, respectiv *International Credit Insurance & Surety Association* – I.C.I.S.A.¹

Activitatea I.C.I.S.A. este focalizată spre analiza, armonizarea și eficientizarea asigurărilor de credite, inclusiv pentru export, obținerea de informații utile în subscrierile legate de debitorii străini, precum și facilitarea cooperării pentru asigurarea și reasigurarea acestor riscuri.

¹ *International Credit Insurance & Surety Association*, cu sediul actual la Flims – Waldhaus în Elveția. Fostă *International Credit Insurance Association*, fondată în 1926, care și-a schimbat denumirea în anul 2001.

De asemenea, în anul 1934, societățile de asigurare de credite din Franța, Italia, Spania și Marea Britanie au constituit Uniunea Internațională a Asigurătorilor de Credite și Investiții, cunoscută sub numele de „*The Berne Union*”.

Conform statutului, pot deveni membrii deplin ai Uniunii numai instituțiile sau companiile care asigură credite de export, alte instituții a căror activitate este doar legată de asigurarea creditelor de export, fiind acceptați numai ca membri asociați. În prezent, Uniunea are 51 membri din 42 de țări. Uniunea a fost constituită având ca scop accelerarea schimbului liber de informații privind riscul de țară și stabilirea unor principii și reguli etice în domeniul comerțului internațional, în domeniul asigurării creditelor de export și al investițiilor străine. Deși nu există nici o obligativitate pentru membri de a se supune recomandărilor, există o procedură oficială de raportare a abaterilor de la normele recomandate, precum și proceduri de informare reciprocă cu privire la condițiile unui anumit contract de asigurare aflat în negociere. Uniunea a recomandat o clasificare a creditelor internaționale și utilizarea acestora în raport cu diferite grupe de mărfuri.

§4. Stadiul cunoașterii

7. În pofida dezvoltării rapide a asigurării creditului pentru export și a necesității acordării unei protecții sporite exporturilor și a instituțiilor financiare de creditare a exporturilor, contractul de asigurare a creditului pentru export nu a făcut încă subiectul unei cercetări amănunțite în doctrina românească.

Dacă autorii străini au acordat atenția necesară tratării acestei problematice¹, tratând atât contractul intern de asigurare a creditului, cât și contractul de asigurare a creditului pentru export în dreptul

¹ *G. Barral*, *L'assurance des crédits a l'exportation*, Nathan, Paris, 1987; *J. Bastin*, *L'assurance crédit dans le monde contemporain*, Jupiter et Navarre, Paris, 1978; *J. Bastin*, *La défaillance de paiement et sa protection: l'assurance crédit*, L.G.J.D., Paris, 1991; *J.P. Deschanel*, *L. Lemoine*, *L'assurance crédit*, PUF, Paris, 1996; *P. Murer*, *Le risque d'insolvabilité dans le domaine d'assurance crédit*, Veveg, 1950; *M. Noinville*, *La COFACE – La garantie des risques à l'exportation*, Ed. Dunod, Paris, 1993; *P.M. Lamberge*, *Risques politiques et assurance crédit a l'exportation*, Rev. Risques nr. 7, Paris, sept., 1999; *R. Vanard*, *L'assurance contre le risque du crédit et les problèmes juridiques qu'elle soulève*, Revue générale des assurances terrestres, 1930.

comerțului internațional, în literatura juridică românească, această temă a fost abordată tangențial, fie în lucrări destinate studierii comerțului internațional¹, fie în, de altfel, unica monografie² consacrată abordării problemei asigurării creditelor interne.

Se remarcă însă o atenție deosebită acordată asigurării creditelor pentru export de economiști, fie în analiza problemelor legate de comerțul exterior și relații valutare³, fie în studiul asigurărilor generale⁴.

Pentru acest fapt, găsind necesară atât raportarea la doctrina românească, cât și corijarea unor imperfecțiuni ale autorilor economiști, din punctul de vedere al limbajului juridic, în cuprinsul prezentei lucrări există dese trimiteri la surse bibliografice economice.

¹ *O. Căpățână, B. Ștefănescu, Tratat de drept al comerțului internațional, București, Ed. Academiei, vol. I, Partea generală, 1985; vol. II, Partea specială, 1987; B. Ștefănescu, I. Rucăreanu, Dreptul comerțului internațional, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983; Al. Deteșan, D. Porojan, Plățile, riscurile, eficiența în contractele comerciale internaționale, în Relații economice internaționale, vol. V, Ed. Revista economică, București, 1980; Al. Deteșan, I. Rucărescu, B. Ștefănescu, Dreptul comerțului internațional, Ed. Revista economică, București, 1976.*

² În lucrarea „Asigurarea creditului” (Ed. Rosetti, București, 2002), autoarea *I. Cârnu Albu* face o trecere în revistă a asigurării creditului pentru export, însă numai pentru a sublinia diferențele între aceasta și asigurarea creditului intern.

³ *P. Bran, Relații valutare-financiare internaționale, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1990; C. Floricel, Relații valutare financiare internaționale, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1996; M. Dudian, Evaluarea riscului de țară, Ed. All Beck, București, 1999; S. Gaftoniuc, Finanțe internaționale, Ed. Economică, București, 2000; S. Gaftoniuc, Practici bancare internaționale, Ed. Economică, București, 1995; T. Georgescu, Gh. Caraiani, Tehnici de comerț exterior, vol. I-V, Ed. Sylvi, București, 1995; J. Masson, Creditele bancare pentru întreprindere, Ed. RAO, București, 1994; P. Alexandru, D. Voiculescu, I. Popa, V. Danciu, M. Korca, O. Rujan, L. Comănescu, R. Ijdelea, A. Cîmpeanu, M. Calciu, Conducerea, tehnica și eficiența comerțului exterior, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989.*

⁴ *Gh. Bistriceanu., F. Bercea, E.I. Macovei, Lexicon de protecție socială, Asigurări și reasigurări, Ed. Karat, București, 1997; L. Cistelecan, R. Cistelecan, Asigurări comerciale, Ed. Dimitrie Cantemir, 1997; V. Ciurel, Asigurări și reasigurări: abordări teoretice și practici internaționale, Ed. All Beck, București, 2000; D.A. Constantinescu, M. Dobrin, A.M. Ungureanu, D. Grădișteanu, Tratat de asigurări, București, 1999; M. Dobrin, P. Tănăsescu, Teoria și practica asigurărilor, Procedee manageriale în economia asigurărilor, Ed. Economică, București, 2002; I. Văcărel, F. Bercea, Asigurări și reasigurări, ed. a II-a, Ed. Expert, București, 1997.*

Capitolul I

Tehnici de finanțare a exporturilor

Secțiunea 1. Tehnici tradiționale și tehnici neconvenționale de finanțare a exporturilor

§1. Tehnicile de finanțare

8. În accepțiunea cea mai largă, **finanțarea** reprezintă totalitatea mecanismelor, tehnicilor și a instrumentelor prin care sunt procurate mijloacele bănești necesare pentru realizarea unor activități economico-sociale, sau, în cazul de față, a afacerilor de comerț internațional, aici intervenind și elementul de extraneitate.

Finanțarea afacerilor unei companii se poate realiza din două mari categorii de surse: cele proprii, respectiv cele constituite sau rezultate din activitatea economică a acesteia și cele atrase, respectiv împrumuturile contractate pentru realizarea sau dezvoltarea afacerii, în acest ultim caz, finanțarea bazându-se pe o relație de creditare.

Principiile generale care coordonează decizia de finanțare sunt aceleași pentru mediul intern, ca și pentru mediul internațional, totuși, finanțarea internațională se distinge printr-o serie de elemente care îi măresc gradul de complexitate.

a) Prima diferență față de mediul intern este aceea că finanțarea tranzacțiilor internaționale implică două sau mai multe valute și de aici apariția riscului de curs valutar, necesitatea luării în considerare a riscurilor valutare și a diferitelor clauze și metode de acoperire.

b) A doua diferență constă în faptul că instituțiile și mecanismele de finanțare diferă de la țară la țară și în diferite sisteme de drept.

c) Cea de-a treia deosebire ne arată faptul că tehnicile de finanțare internațională sunt adaptate diferitelor forme de realizare a tranzacțiilor: finanțarea exportului, a importului, a proiectelor de cooperare internațională, a investițiilor internaționale, a filialelor din străinătate etc.

La fel ca în multe alte sectoare de activitate, și în cea de comerț exterior și cooperare economică internațională, acoperirea necesarului de resurse se realizează, în bună parte, pe calea creditelor obținute de la băncile comerciale – în cazul statelor europene, de la bănci de investiții – în cazul S.U.A., sau de la alte instituții financiare specializate.

Cea mai mare parte a fondurilor de care firmele care produc sau comercializează mărfuri pentru comerțul exterior au nevoie sunt credite pe termen scurt.

Pentru exporturile complexe, pentru produsele cu ciclu lung de fabricație, pentru investițiile externe sau pentru diferite forme de cooperare economică internațională, firmele apelează la creditele pe termen mediu și lung.

Finalitatea economică a creditării bancare conduce la necesitatea menționării în contract a destinației creditului. În raportul dintre bancă și clientul debitor, această mențiune conferă băncii dreptul de a controla utilizarea fondurilor în concordanță cu destinația prevăzută și dreptul de a rezilia contractul în cazul deturnării fondurilor de la această destinație, cu obligația pentru client de a rambursa imediat sumele utilizate¹.

9. Finanțarea prin metode moderne, neconvenționale a activității de investiții a firmelor de export-import reprezintă o soluție alternativă la finanțarea bancară tradițională pe termen mediu și lung, care facilitează accesul exportatorilor și importatorilor la realizarea tranzacțiilor cu bunuri de capital. Principalele tehnici de finanțare neconvențională pe termen mediu și lung sunt forfetarea, leasingul financiar și *factoringul*.

Cum aceste tehnici de finanțare nu sunt legate direct de asigurarea creditului la export, nu vom dezvolta această temă, rezumându-ne doar la a puncta câteva avantaje ale celor trei tehnici de creditare.

10. Contractul de forfetare² este convenția între posesorul de titluri de credit (exportatorul) și o societate specializată sau o bancă,

¹ I. Turcu, *Drept bancar*, vol. III, Ed. Lumina Lex, București, 1999, p. 32.

² Întâlnit în doctrină și sub numele de contract de forfaiting; de exemplu, T. Georgescu, Gh. Caraiani, *Tehnici de comerț exterior*, vol. I, Ed. Sylvi, București, 1995, p. 174; Al. Deteșan, D. Porojan, *Plățile, riscurile, eficiența*

Bibliografie

I. Tratate. Cursuri. Monografii

ADAM, I., *Proprietatea publică și privată asupra imobilelor din România*, Ed. All Beck, București, 2000.

ALBU, I., *Noile cărți funciare*, Ed. Lumina Lex, București, 1997

ALEXANDRESCO, D., *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român*, vol. al XI-lea, București, 1915

ANCA, P., FILIPESCU, I.P. ș.a., *Încheierea căsătoriei și efectele ei*, Ed. Academiei, București, 1981

ANGHEL, I.M., *Drept privat român*, vol. I, Ed. Hyperion, București, 1991

ATIAS, CHR., *Droit civil. Les biens*, Ed. Litec, 2-ème édition, Paris, 1991

BACACI, AL., *Raporturile juridice patrimoniale în dreptul familiei*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1986

BANDRAC, M., *La nature juridique de la prescription extinctive en matière civile*, Ed. Economica, Paris, 1986, Préface P. Raynaud

BAUDRY-LACANTINERIE, G., TISSIER, A., *Traité de droit civil. De la prescription*, 4-ème édition, Ed. Recueil Sirey, Paris, 1924

BĂRBĂTEIU, P., *Drepturile personale și sarcinile reale sub regimul cărților funduare*, Institutul de arte grafice Ardealul, Cluj, 1937

BÎRSAN, C., *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. All Beck, București, 2001

BÎRSAN, C., GAIȚĂ, M., PIVNICERU, M.M., *Drept civil. Drepturile reale*, Ed. Institutul European, Iași, 1998

BELEIU, GH. (ediție îngrijită de M. Nicolae și P. Trușcă), *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Ed. Șansa SRL, București, 1998

BÉNABENT, A., *Droit civil. Les obligations*, 5-ème édition, Ed. Montchrestien, Paris, 1995

BÉNABENT, A., *Droit civil. Les contrats spéciaux civils et commerciaux*, 4-ème édition, Ed. Montchrestien, Paris, 1999

- BERGEL, J.L.**, *Théorie générale du droit*, 2-ème édition, 1989
- BERGEL, J.L., BRUSCHI, M., CIMAMONTI, S.**, *Traité de droit civil. Les biens*, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, 2000
- BOAR, A.**, *Uzucapiunea. Prescripția, posesia și publicitatea drepturilor*, Ed. Lumina Lex, București, 1999
- BOBOȘ, GH.**, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Fundației Chemarea, Cluj-Napoca, 1992
- BOROI, G.**, *Drept civil. Partea Generală*, ed. a II-a, Ed. All Beck, București, 1999
- BOROI, G., RĂDESCU, D.**, *Codul de Procedură Civilă comentat și adnotat*, Ed. All, București, 1994
- BOUTARD, J.**, *Droit civil*, Ed. Classique Hachette, Paris, 1956
- BRĂDEANU, S.A.**, *Extinderea legislației civile și comerciale a Vechiului Regat în România de peste Carpați*, Ed. Dacia Traiana, Sibiu, 1944
- CANTACUZINO, M.** (ediție îngrijită de G. Bucur, M. Florescu), *Elementele dreptului civil*, Ed. All Educational, București, 1998
- CARBONNIER, J.**, *Droit civil*, Tome II (Les Biens et les Obligations), 3-ème édition, Ed. Presses Universitaires de France, Paris, 1962
- CARBONNIER, J.**, *Droit civil*, Tome III (Les Biens), 18-ème édition, Ed. Presses Universitaires de France, Paris, 1999, Themis
- CĂRPENARU, ST.**, *Drept comercial român*, Ed. All, București, 1996
- CHELARU, E.**, *Circulația juridică a terenurilor*, Ed. All Beck, București, 1999
- CHELARU, E.**, *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. All Beck, București, 2000
- CHIRICĂ, D.**, *Drept civil. Contracte speciale*, Ed. Cordial, Cluj-Napoca, 1994
- CHIRICĂ, D.**, *Drept civil. Succesiuni*, Ed. Lumina Lex, București, 1996
- CIOBANU, V.M.**, *Tratat Teoretic și Practic de Procedură Civilă (Teoria Generală)*, vol. I-II, Ed. Național, București, 1997
- CONSTANTINESCU, M., DELEANU, I., IORGOVAN, A., MURARU, I., VASILESCU, F., VIDA, I.**, *Constituția României comentată și adnotată*, R.A. Monitorul Oficial, București, 1992
- CORNU, G.**, *Droit civil. Introduction. Les personnes. Les biens*, 5-ème édition, Dalloz, Paris, 1991

- COSTIN, M.N.**, *Marile instituții ale dreptului civil român*, vol. I, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1982
- COURTOIS, CHR., LESCH, I.L., PERRAT, CH., SAUMAGNE, CH.**, *Tablettes Albertini. Actes de l'époque vandale (fin du V-ème siècle)*, Paris, 1952
- CRISU, C., CRISU, ST., CRISU-MAGRAON, N.**, *Repertoriu de doctrină și jurisprudență română 1989-1994*, vol. I, Ed. Argessis, Curtea de Argeș, 1995
- DEAK, FR.**, *Moștenirea legală*, Ed. Actami, București, 1997
- DECOTTIGNIES, R.**, *Les Présomptions en droit privé*, Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 1950
- DELEANU, I.**, *Procedură civilă*, vol. I-II, Ed. Servo-Sat, Arad, 1998
- DELEANU, I.**, *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I (Teoria generală), București, 1991; vol. II (Democrația constituțională în România), Ed. Fundației Chemarea, Iași, 1992
- DELEANU, I., DELEANU, V.**, *Hotărârea judecătorească*, Ed. Servo-Sat, Arad, 1998
- DEMENY, P.**, *Legea cărților funciare nr. 115/1938*, comentată și adnotată, Ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 1995, Ediția Academiei Române, Filiala Cluj, Institutul de Cercetări Socio-Umane, Sectorul de Științe Juridice
- DOGARU, I., CERCEL, S.**, *Drept civil. Teoria generală a drepturilor reale*, Ed. All Beck, București, 2003
- ELIESCU, M.**, *Curs de succesiuni*, Ed. Humanitas, București, 1997
- FILIPESCU, I.P.**, *Drept civil. Drepturile reale*, Ed. All, București, 1992
- FILIPESCU, I.P.**, *Tratat de dreptul familiei*, Ed. All, București, 1996
- FIROIU, D.V.**, *Istoria statului și dreptului românesc*, Ed. Fundației Chemarea, Iași, 1992
- FLORIAN, E.**, *Puterea lucrului judecat în materie civilă*, Ed. All Educational, București, 1997
- GEORGESCU, V.**, *Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*
- GHERASIM, D.**, *Buna-credință în raporturile juridice civile*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1981
- GHERASIM, D.**, *Teoria generală a posesiei în dreptul civil român*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1986

GIONEA, V., *Curs de drept civil. Proprietatea și alte drepturi reale. Teoria generală a obligațiilor. Contracte speciale. Succesiuni*, Ed. Scaiul, București, 1996

GUILLOUARD, L., *Traité de la prescription*, Tome I, 2-ème édition, A. Pedone Editeur, Paris, 1901

HAGE-CHAHINE, F., *Contribution à la théorie générale de la prescription en matière civile, Cours de D.E.A.*, Paris, 1987-1988, *Les cours de droit*

HAMANGIU, C., GEORGEAN, N., *Codul civil adnotat*, vol. IV, Ed. All Beck, București, 2002

HANGA, V., *Drept privat roman (Tratat)*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1977; *Principiile dreptului privat roman*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1989

HANGA, V., *Drept privat roman; prin dreptul roman la dreptul modern*, Univ. Independentă Dimitrie Cantemir, București, Facultatea de Drept Cluj-Napoca, 1992

HANGA, V., *Drept privat roman*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 1996

HANGA, V., PASCU, ȘT., *Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului R.P.R.*, vol. II

IONAȘCU, TR., BRĂDEANU, S., *Drepturile reale principale în R.S.R.*, Ed. Academiei R.S.R., București 1978

JESTAZ, PH., *Prescription et Possession en Droit Francais des Biens*, Recueil Dalloz-Sirey, 1984, Chronique, 5ème Cahier

LA PRADELLE, G.de, *Les conflits de lois en matière de nullité*, Bibliothèque de droit international privé, 1967

LADAY, ȘT., *Codul civil austriac în vigoare în Ardeal, completat cu Legile și Regulamentele modificatoare cuprinzând și jurisprudența*, Tipografia Cărților Funduare, Cluj, 1924

LADAY, ȘT., *Cărțile funduare*, Tipografia Cluj, Cluj-Napoca, 1935

LOUSSOUARN, V.Y., *Le transfert de propriété par l'effet des contrats*, 1969-1970, Les cours de droit

LUPAN, E., RĂCHITĂ, M., POPESCU, D.A., *Drept civil. Teoria generală*, Univ. Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 1992

LUPAN, E., POPESCU, D.A., MARGA, A., *Drept civil. Persoana juridică*, Ed. Lumina Lex, București, 1994

LUPAN, E., POPESCU, D.A., *Drept civil. Persoana fizică*, Ed. Lumina Lex, București, 1993

- LUPULESCU, D.**, *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. Lumina Lex, București, 1997
- MARTY, G., RAYNAUD, P.**, *Droit civil*, Tome II, vol. 2 (*Les Biens*), Ed. Sirey, Paris, 1966
- MALAUURIE, Ph., AYNES, L.**, *Droit civil. Les Biens*, 4-ème édition par *Ph. Thery*, Ed. Cujas, Paris, 1995/1996
- MAZEAUD, H. et L., MAZEAUD, J.**, *Leçons de droit civil*, vol. II, Ed. Montchrestien, Paris, 1963
- MAZEAUD, H. et L., MAZEAUD, J., CHABAS, FR.**, *Leçons de droit civil*, Tome Premier, vol. I (*Introduction à l'étude du droit*), (ediție îngrijită de M. de Juglart), 7-ème edition, Ed. Montchrestien, Paris, 1983
- MOLCUȚ, E.**, *Drept privat roman*, București, 1979, Univ. București, Facultatea de Drept, vol. I
- MOLCUȚ, E., OANCEA, D.**, *Drept Roman*, Casa de Editură și Presă Șansa SRL, București, 1997
- MUREȘAN, M.**, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 1996
- NEGREA, C.**, *Note după cursul dreptului civil*, Institutul de Arte Grafice, Cluj, 1927
- NEGREA, C.**, *Le problème du rétablissement de la législation roumaine en Transylvanie du Nord*, Bibliotheca Rerum Transsilvaniae XVII, Centrul de Studii și Cercetări privitoare la Transilvania, Sibiu, 1945
- NICOLAE, M.**, *Prescripția extintivă*, Ed. Rosetti, București, 2004
- NICOLAE, M.**, *Publicitatea imobiliară și noile cărți funciare*, Ed. Mihaela Press SRL, București, 2000
- OPRINA, E.**, *Participanții la procesul civil*, Ed. Rosetti, București, 2005
- PĂTULEA, V.**, *Regimul juridic al circulației terenurilor situate în intravilanul localităților*, Ed. Calistrat Hogaș, București, 1995
- PLANIOL, M., RIPERT, G.**, *Traité élémentaire de droit civil*, Tome I (*Principes généraux. Les Personnes. La famille. Les Incapables. Les Biens*), 11-ème édition, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 1928
- PLANIOL, M., RIPERT, G.**, par *M. Picard*, *Traité Pratique de Droit Civil Français*, Tome III (*Les Biens*), 2-ème édition, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 1952

- POP, L.**, *Regimul juridic al terenurilor destinate localităților*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1980
- POP, L.**, *Drept civil. Teoria Generală a Obligațiilor*, Ed. Lumina Lex, București, 1998
- POP, L.**, *Dreptul de proprietate și dezmembrămintele sale*, Ed. Lumina Lex, București, 2001
- POP, T.**, *Tratat de drept civil*, vol. I (Partea Generală), 1989
- POTHIER, R.J.**, *Oeuvres de Pothier-Nouvelle édition publiée par le soin de M. Dupin*, tome VIII – XI, Paris, Pichon-Béchet successeur de Béchét Ainé, 1827
- PRESCURE, E.**, *Acțiunile posesorii. Tratat teoretic și practic*, Institutul de Arte grafice Gorjanul, Târgu-Jiu, 1937
- RĂDULESCU, I.N.**, *Acțiunile posesorii în dreptul României întregite*, București, 1928
- RĂUSCHI, ȘT.**, *Drept civil. Partea generală. Persoana fizică. Persoana juridică*, Ed. Fundației Chemarea, Iași, 1993
- RIZEANU, D., PROTOPOPESCU, D.**, *Raporturile patrimoniale dintre soți în lumina Codului familiei*, Ed. Științifică, București, 1963
- ROSETTI-BĂLĂNESCU, I., BĂICOIANU, AL., HAMANGIU, C.** (ediție îngrijită de D. Rădescu), *Tratat de drept civil român*, vol. I-III, Ed. All, 1997
- ROUBIER, P.**, *Théorie générale du droit–Histoire des doctrines juridiques et philosophie des valeurs sociales*, 2ème édition, 1951
- SIDA, A.**, *Introducere în teoria generală a dreptului*, Ed. Augusta, Timișoara, 1997
- SIMLER, PH., DELEBEQUE, PH.**, *Les sûretés et la publicité foncière*, 3-ème édition, Ed. Dalloz, Paris, 1999
- STARCK, B.** (par H. Roland et L. Boyer), *Introduction au droit*, 3-ème édition, Ed. Litec, Paris, 1991
- STARCK, B.**, *Obligations*, Tome 1 (*Responsabilité délictuelle*), Tome 2 (*Contrat*), Tome 3 (*Régime général*), Ed. Litec, Paris, 1992
- STĂTESCU, C., BÎRSAN, C.**, *Drept civil. Drepturile reale*, 1988
- STĂTESCU, C., BÎRSAN, C.**, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All, București, 1997
- STOICA, V.**, *Drept civil. Drepturile reale principale*, vol. I, Ed. Humanitas, București, 2004
- TĂBÂRCĂ, M.**, *Drept procesual civil*, vol. I-II, Ed. SC Universul Juridic SRL, București, 2005

- TERRÉ, Fr., SIMLER, Ph.,** *Droit civil. Les Biens*, Ed. Précis Dalloz, 4-ème édition, Paris, 1992
- TERRÉ, Fr., SIMLER, Ph., LECQUETTE, Y.,** *Droit civil. Les obligations*, 8-ème édition, Ed. Précis Dalloz, Paris, 2002
- TOADER, C., POPESCU, R., STĂNCIULESCU, L., STOICA, V.,** *Moștenirea testamentară. Transmisiunea și împărțea moștenirii*, Ed. Actami, București, 1997
- TURIANU, C.,** *Dreptul de proprietate și alte drepturi reale. Practică judiciară*, Ed. All Beck, București, 2000
- TOMULESCU, C.ȘT.,** *Drept privat roman*, Tipografia Universității din București, București, 1973
- VASILESCU, P.,** *Relativitatea actului juridic civil. Repere pentru o nouă teorie generală a actului de drept privat*, Ed. Rosetti, București, 2003
- VINCENT, J., GUINCHARD, S.,** *Procédure civile*, Ed. Précis Dalloz, 23-ème édition, Paris, 1994
- VINCENT, J., GUINCHARD, S., MONTAGNIER, G. VARINARD, A.,** *La justice et ses institutions*, Ed. Précis Dalloz, 3-ème édition, Paris, 1991
- WHITE, K.D.,** *Roman Farming*, Ed. Clarendon Press, Londra, 1970 (*Aspects of Greek and Roman Life*)
- WITZ, C.,** *Droit privé allemand (Actes juridiques, droit subjectifs)*, Ed. Litec, Paris, 1992
- ZÉNATI, FR.,** *Droit civil, Les biens*, Ed. Presses Universitaires de France, Paris, 1999

II. Alte publicații, studii, articole

- ACADEMIA DE ȘTIINTE SOCIALE ȘI POLITICE A R.S.R.,** *Istoria dreptului românesc*, vol. I, Ed. Academiei, București, 1980
- ADAM, I.,** *Reglementarea dobândirii drepturilor reale imobiliare prin uzucapiune în cazul succesiunii mai multor legi în timp*, în *Dreptul nr. 10-11/1995*, p. 63-68
- ALBU, I.** *Publicitatea imobiliară în dreptul român. Noile cărți funciare*, în *Dreptul nr. 11/1996*, p. 3-19
- ALUNARU, C.,** *Aplicabilitatea în dreptul civil român a principiului abstractizării din teoria germană a drepturilor reale*, în *Dreptul nr. 1/2000*, p. 54

ALT-MAES, V.F., *Une évolution vers l'abstraction: de nouvelles applications de la détention*, în *Revue Trimestrielle de Droit Civil*, 1987, p. 21 și urm.

ALUNARU, C., *Câteva concluzii pe marginea reformei Codului civil austriac, aplicabile procesului de reformă legislativă din România*, în *Studia* nr. 1/2003, p. 49-55

ANCA, P., EREMIA, M.I., *Efectele juridice ale bunei-credințe în dreptul civil*, în *Justiția Nouă* nr. 12/1965, p. 52

ANDREI, D., PETRESCU, R., *Examen teoretic al practicii Tribunalului Suprem referitoare la uzucapiune*, în *Revista Română de Drept* nr. 11/1984, p. 45-55

APPLETON, CH., *Commentaries Revue historique de droit français et étranger*, Paris, 1929

AVRAM, M., *Notă la Decizia nr. 249/19 decembrie 2001 a Curții Constituționale a României*, în *Pandectele Române* nr. 3/2002, p. 22–31

BACH, E.L., *Contribution à l'étude du problème de l'application des lois dans le temps*, *Revue Trimestrielle de Droit Civil*, nr. 3/1969, p. 405–468

BELEIU, GH., *Prescripția extintivă în dreptul civil și dreptul comercial*, în *Revista de Drept Comercial* nr. 2/1991, p. 43 și urm.

BELEIU, GH., *Natura juridică a prescripției extintive (III)*, în *Studii și Cercetări Juridice*, nr. 4/1985, p. 341

BÎRSAN, C., *Notă la decizia civilă nr. 423 din 11 mai 1984 a Trib. jud. Brașov*, în *Revista Română de Drept* nr. 10/1985, p. 58-62

BÎRSAN, C., STOICA, V., *Evoluția legislației privind circulația imobilelor (II)*, în *Dreptul* nr. 6/1990, p. 51-52

BOAR, A., *Efectul creator al posesiunii în sistemul de publicitate imobiliară prin cărți funciare*, în *Dreptul* nr. 1/1996, p. 68-83

BOUDOT, M., *Aparence*, *Répertoire civil Dalloz* (Encyclopédie Dalloz), tome I, janvier 2003, p.1-19

BRĂDEANU, S., *În legătură cu dobândirea drepturilor reale prin uzucapiune, în regimul de carte funciară (III)*, în *Revista Română de Drept* nr. 3/1968, p. 72-77

BRENNER, C., *Actes juridiques*, *Répertoire civil Dalloz* (Encyclopédie Dalloz), tome I, octobre 1999

BRETON, A., *Des effets civils de la bonne foi*, *Revue critique de législation et de jurisprudence* nr. 2/1926, p. 86

CAPRIEL, A., *Notă la decizia civilă nr. 336 din 10 martie 1981 a Tribunalului Suprem*, în *Revista Română de Drept* nr. 11/1981, p. 45

CHELARU, E., *Unele aspecte în legătură cu circulația juridică a terenurilor proprietate privată*, în *Dreptul* nr. 9/1993, p. 23

CHIRICĂ, D., *Uzucapiunea în sistemul cărților funciare în practica instanțelor de judecată*, în *Studii și Cercetări Juridice* nr. 1/1985, p. 63-65

CHIRICĂ, D., *Consecințele modificărilor legislative postrevoluționare asupra circulației imobilelor proprietate particulară*, în *Dreptul* nr. 6/1991

CHIRICĂ, D., *Regimul juridic al circulației imobilelor proprietate particulară, teză de doctorat*, Cluj-Napoca, 1992

CHIRICĂ, D., *Posibilitatea exercitării acțiunii în revendicare de către un singur coindivizar*, în *Dreptul* nr. 11/1998, p. 23 și urm.

CHIRICĂ, D., *Promisiunea unilaterală de a vinde și cumpăra*, în *Revista de Drept Comercial* nr. 9/1999, p. 45 și urm.

CHIRICĂ, D., *Pactul de preferință*, în *Revista de Drept Comercial* nr. 11/1999, p. 31 și urm.

CHIRICĂ, D., *Denunțarea unilaterală a promisiunii sinalagmatice de vânzare-cumpărare ca formă autonomă de contract*, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai* nr. 2/2000, p. 15 și urm.

CHIRICĂ, D., *Regimul juridic al revendicării imobilelor preluate de stat fără titlu de la subdobânditorii care se prevaluează de buna lor credință la data cumpărării*, în *Dreptul* nr. 1/2002, p. 64

CIACLI, P., *Prescripția extinctivă, teză de doctorat*, Cluj-Napoca, 2003

CIOBANU, V.M., *Modificările aduse Codului de procedură civilă în materia căilor de atac prin Legea nr. 59/1993 (II)*, în *Dreptul* nr. 3/1994, p. 3-16

CRĂCIUNESCU, C.M., *Aplicații ale teoriei aparenței în drept*, în *Juridica* nr. 6/2000, p. 209-214

CRISTEA, C., *Scurte considerații asupra evoluției publicității imobiliare din România*, în *Buletinul Intern al Ministerului Justiției* nr. 1/2000, p. 36

CRONȚ, GH., *Exabibul lui Armenopol*, în *Studii* nr. 4/1953, p. 817

CSIHA, T., *În legătură cu dobândirea drepturilor reale imobiliare prin uzucapiune în regimul de carte funciară (II)*, în *Revista Română de Drept* nr. 3/1968, p. 69-71

DARJAN, T., *Notă (aprobativă) la decizia civilă nr. 1731 din 13 octombrie 1999 a Curții de Apel Cluj*, în *Dreptul* nr. 12/2000, p. 111-118

DEACONU, N., *Notă la decizia civilă nr. 192/A din 18 ianuarie 1996 a Tribunalului Gorj*, în *Dreptul* nr. 8/1996, p. 120-123

DELEANU, I., *Cunoașterea legii și eroarea de drept*, în *Dreptul* nr. 7/2004, p. 38-61

DELEANU, I., *Determinările timpului juridic ca varietate a timpului social-uman*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Iurisprudentia* nr. 2/1989, p. 10-30

DELEANU, S., *Probleme în dreptul comercial*, în *Revista de Drept Comercial* nr. 2/1992, p. 35-41

DJUVARA, M., *Cauza juridică la lumina teoriei generale a dreptului*, în *Pandectele Române 1932*, caiet 1-3, IV, p. 42

DREIFUSS-NETTER, F., *Renonciation*, *Revue Trimestrielle de Droit Civil* nr. 1/1989, p. 2

ECONOMU, R., *Societatea comercială cu răspundere limitată cu un singur asociat*, în *Revista de Drept Comercial*, nr. 5/1994, p. 52

ELIESCU, M., *Unele probleme referitoare la prescripția extinctivă, în cadrul unei viitoare reglementări legale*, în *Studii și Cercetări Juridice* nr. 1/1956, p. 245-250

ELIESCU, M., *Unele probleme în legătură cu dreptul succesoral, ivite în practica judecătorească*, în *Legalitatea Populară* nr. 5/1956, p. 558-563

FLORIȘCĂ, A., *Notă la decizia civilă nr. 35 din 14 ianuarie 1959 a Tribunalului Regional Baia Mare*, în *Legalitatea Populară*, nr. 5/1960, p. 130-133

FOURNIER, ST., *Essai sur la notion de prescription en matière civile*, thèse Grenoble, 1992

HAGEANU, C., DUMITRACHE, V., *Notă la Curtea de Apel Alba-Iulia, Secția civilă, decizia nr. 2846 din 14 decembrie 2001*, în *Curierul Judiciar* nr. 9/2003, p. 1-7

HAROSA, L.M., *Discuții privind posesia ca modalitate de dobândire a dreptului de proprietate asupra bunurilor mobile*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai* nr. 1/2001, p. 51

HÉRAIL, J., *Acte de notoriété*, Répertoire civil Dalloz (Encyclopédie Dalloz), tome I, mars 2003

HILSENRAD, A., *Reglementări noi privind dreptul de proprietate și de folosință asupra terenurilor*, în *Revista Română de Drept* nr. 1/1975, p. 7-11

IONESCU, M., *Principiile de bază ale publicității imobiliare și ale noului sistem de publicitate adoptat prin Legea nr. 7/1996*, în Dreptul nr. 6/1997, p. 35-45

JAMBU-MERLIN, R., *Essai sur la rétroactivité dans les actes juridiques*, în Revue Trimestrielle de Droit Civil, 1948, p. 271-299

JUNILLON, J., *Commentaries nr. 32*, Revue Procedures (Edition du Juris-Classeur), nr. 2/février 1999, p. 11-12

KOCSIS, J., *Unele aspecte teoretice și practice privind eroarea de drept*, în Dreptul nr. 8/1992, p. 42 și urm.

LE BARS, TH., *La computation des délais de prescription et de procedure (Quiproquo sur le dies a quo et le dies ad quem)*, în J.C.P. G., La semaine juridique, Edition générale, 2000, I, 258, p. 1747-1750

LESSONA, S., *Essai d'une théorie générale de la renonciation en droit civil*, Revue Trimestrielle de Droit Civil, 1912, p. 361-387

LESTANG, R.de, *De la possession*, în J.C.P., La semaine juridique, Edition Entreprise, Paris, Edition Technique, col. 1970-1972, fasc. E, p. 14

LESTANG, R.de, *Interruption de la prescription, Juris-classeur civil. Prescription*, 2000, fasc. G, p. 3

LULĂ, I., *Opinii în legătură cu dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor pe calea prescripției achizitive prin posesiune exercitată și în perioada cât au fost în vigoare Legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974 (II)*, în Dreptul nr. 2/1994, p. 47

LULĂ, I., *Privire generală asupra obligațiilor propter rem*, în Dreptul nr. 8/2000, p. 8-9

MAZEAUD, H., *Les tickets de métro détériorés (nr. 7)*, J.C.P. G., La semaine juridique, 1976, I, 2807

MICHEL, J.H., *Pourquoi la «usucapio» des immeubles durait-elle deux ans? – Droit romain et histoire de droit (Hommage a René Dekkers)*, Ed. Bruylant, Bruxelles, 1982

MIHUȚĂ, I.G., *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1969-1975*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976

MIHUȚĂ, I.G., *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1975-1980*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982

MIHUȚĂ, I.G., *Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1980-1985*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1987

MILITARU, I., *Notă la decizia civilă nr. 237/1969 a Tribunalului Județean Ilfov*, în *Revista Română de Drept* nr. 6/1970, p. 143-146

MUREȘAN, M., CHIRICĂ, D., *Contribuții la studiul conceptului de sancțiune civilă (I)*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Iurisprudentia* nr. 2/1988, p. 53

NEGRU, V., *Les livres foncières dans L'Unification du droit civil roumain*, thèse, Bordeaux, 1931

NICOLAE, M., *Efectele Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974 asupra dobândirii terenurilor prin prescripție achizitivă*, în *Dreptul* nr. 5/1996, p. 45-52

NICOLAE, M., *Notă la sentința civilă nr. 4203 din 30 iunie 1995 a Judecătorei Sectorului 5 București*, în *Dreptul* nr. 11/1996, p. 108 și urm.

NICOLAE, M., *Considerații generale asupra calității de subiect de drept civil a Statului Român*, în *Pandectele Române* nr. 3/2002, p. 211-233

NICOLAE, M., *Uzucapiunea în sistemul noilor cărți funciare*, în *Studia* nr. 1/2003, p. 65

OPRIȘAN, C., *Elemente de morală în conceptul de bună-credință*, în *Studii și Cercetări Juridice*, nr. 1/1970, p. 50

OPROIU, ALI., *Prescripția acțiunii întemeiate pe principiul îmbogățirii fără just temei*, în *Revista Română de Drept* nr. 11/1968, p. 84-86

OPROIU, ALI., *Caracterul și termenul de prescripție al acțiunii împotriva deținătorului precar de lucruri mobile înstrăinate fără consimțământul proprietarului*, în *Revista Română de Drept* nr. 3/1970, p. 100-101

PERJU, P., *Probleme de drept civil și de drept administrativ survenite în practică*, în *Dreptul* nr. 6/1996, p. 68-69

PETRESCU, R., BRĂDEANU, S., *Note aprobative la decizia nr.11 din 7 februarie 1976 a secțiilor unite ale Tribunalului Suprem, în componerea prevăzută de art. 39 alin. (2) și (3) din Legea pentru organizarea judecătorească*, în *Revista Română de Drept* nr. 7/1976, p. 44-48

POP., L., *Domeniul de aplicare a uzucapiunii în dreptul civil român actual*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Iurisprudentia*, XXIV, 2, 1979, p. 61

POP, T., *Corelația dintre Legea nr. 59/1974 și unele dispoziții din dreptul succesoral*, în Revista Română de Drept nr. 6/1981, p. 32–36

POPA, D., *Prescripția acțiunii întemeiate pe îmbogățirea fără just temei*, în Revista Română de Drept nr. 1/1968, p. 65–67

POPA, I., *Opinii în legătură cu dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor pe calea prescripției achizitive prin posesiune exercitată și în perioada cât au fost în vigoare Legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974 (I)*, în Dreptul nr. 2/1994, p. 43-46

PRESCURE, T., *Administratorii și lichidatorii judiciari. Condițiile și procedura de numire. Deosebiri față de administratorii și lichidatorii de drept comun*, în Revista de Drept Comercial nr. 2/1996, p. 100

PROD'HOMME, N., *Notoriété et usucapion. Étude*, în Juris-Classeur Périodique, Edition Notariale, 2003, 1, 1098, La Semaine Juridique Notariale et Immobilière nr. 5/31 janvier 2003, p. 199

RAYNAUD, P., *La renonciation à un droit. Sa nature et son domaine en droit civil*, Revue Trimestrielle de Droit Civil, 1936, p. 763-809

REGHINI, I., *Considerații privind drepturile potestative*, în Pandectele Române nr. 4/2003, IV, nr. 2, p. 238

RENET, Th., *Propriété et droits réels*, Revue Trimestrielle de Droit Civil, nr. 3/2003, p. 523-529

ROBERT, A., *Comp., sur le rayonnement de l'effet interruptif d'une action à une autre*, Juris-Classeur Périodique, 1981, IV, 60

ROȘU, C., *Necesitatea revenirii la libertatea convențiilor matrimoniale*, în Dreptul nr. 7/1999, p. 40-49

RUYUKU, A., *Lexique des principaux termes juridique rwandais* (mémoire de licence présenté a l'Université libre de Bruxelles – Faculté des Sciences politiques, sociales et économiques, 1965

SEILLAN, Y., *L'acte abdicatif*, Revue Trimestrielle de Droit Civil, nr. 4/1966, p. 686-735

SIMION, I., *În legătură cu transmiterea terenurilor agricole din zonele necooperativizate (II)*, în Revista Română de Drept nr. 5/1986, p. 51

SIMIONESCU, V., SIMIONESCU, I.D., *Pesta, invazia și în special războiul pot fi considerate în drept cauze de suspendarea prescripției*, în Curierul Judiciar nr. 38/1914

SOHM-BOURGEOIS, A.-M., *Prescription acquisitive*, Recueil Dalloz, mars 2002, p. 1-34

STANGU, A., *În legătură cu dobândirea drepturilor reale imobiliare prin uzucapiune în regimul de carte funciară (I)*, în Revista Română de Drept nr. 3/1968, p. 67-69

STOICA, I.C., *Exercitarea funcției de administrator al unei societăți comerciale de către o persoană juridică*, în Revista de Drept Comercial nr. 1/1995, p. 87

STOICA, V., *Corelarea dispozițiilor art. 14 din Codul de procedură penală cu prevederile art. 1909-1910 din Codul civil*, în Revista Română de Drept nr. 10/1988, p. 27

STOICA, V., *Drepturile patrimoniale atipice*, în Dreptul nr. 3/2003, p. 55-58

STOICA, V., *Posesia ca stare de fapt protejată juridic (I)*, în Curierul Judiciar nr. 4/2003, p. 134-154

STOICA, V., *Drepturile reale și drepturile de creanță*, în Curierul Judiciar nr. 12/2003, p. 76-89

STOICA, V., *Joncțiunea posesiilor*, în Curierul Judiciar nr. 1/2006, p. 55-70

ȘCHEAUA, M., *Dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor prin prescripție achizitivă*, în Dreptul nr. 5-6/1993, p. 62-65

TOMA, G., *Notă*, în Legalitatea Populară nr. 7/1957, p. 863

TUDURACHE, D.C., *Efectele intrării în vigoare a Legii cadastrului și publicității imobiliare nr.7/1996 asupra uzucapiunii de 10 până la 20 de ani*, în Studia nr. 1/2003, p. 70

TURCU, I., *Răspunderea membrilor organelor de conducere ale societăților comerciale, reglementată de Legea nr. 64/1995*, în Revista de Drept Comercial nr. 3/1996, p. 15

TURIANU, C., *Efectul întreruptiv al prescripției achizitive a Legilor nr. 58 și nr. 59/1974*, în Dreptul nr. 9/1992, p. 67

ȚULUȘ, A.A., *În legătură cu uzucapiunea extratabulară*, în Dreptul nr. 7/1995, p. 27

ȚULUȘ, A.A., *Acțiunile de carte funciară în lumina actualei reglementări*, în Dreptul nr. 11/1999, p. 31-45

VASILACHE, F., *Administratorii și directorii executivi în societatea comercială pe acțiuni*, în Revista de Drept Comercial nr. 5/1998, p. 54

VIDA, I., *Acțiunea normei juridice în timp*, în Dreptul nr. 12/2004, p. 81 și urm.

VISSCHER, F.de, *Commentaries Revue historique de droit français et étranger*, Paris, 1957

VURDEA, I.C., *Considerații critice referitoare la caracterul constitutiv de drepturi reale al înscrierii în cartea funciară*, în Revista Română de Drept nr. 12/1981, p. 14-21

VURDEA, I.C., *Evoluția legislației privind circulația imobilelor (I)*, în Dreptul nr. 6/1990, p. 42

ZÉNATI, Fr., *Pour une rénovation de la théorie de la propriété*, Revue Trimestrielle de Droit Civil, nr. 2/avril-juin. 1993, p. 305-323

ZÉNATI, Fr., *Propriété et droits réels*, Revue Trimestrielle de Droit Civil, nr. 2/avril-juin. 1998, p. 414

ZÉNATI, Fr., FOURNIER, St., *Essai d'une théorie unitaire de la prescription*, Revue Trimestrielle de Droit Civil, nr. 2/avril-juin 1996, p. 339.

ZINVELIU, I., CIULEI, Gh., *Notă la decizia civilă nr. 1015/1979 a Tribunalului județean Caraș Severin*, în Revista Română de Drept nr. 1/1981, p. 54-56

XXX, *Adunarea Izvoarelor Vechiului Drept Românesc Scris. III. Codul Calimach*, Ed. Academiei R.P.R., 1958

XXX, *Istoria dreptului românesc. Tratat, vol. I*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1980

XXX, *Code civil 1985, 1986*, Ed. Jurisprudence Générale Dalloz, Paris, 1986

XXX, *Code civil 1995-1996 (édition réalisée par André Lucas, Professeur à la Faculté de Droit de Nantes)*, Ed. Litec, Paris, 1996

XXX, *Codici civile annotato con la dottrina e la giurisprudencia a curo di Pietro Perlingieri*, Edizioni Scientifiche Italiane, 1991, Zanichelli editore

XXX, *Code civil en vigueur dans le Grand-Duché de Luxembourg annoté d'après la jurisprudence luxembourgeoise*, Editpress Luxembourg, 1995